УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 8.11.2021.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ.

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на 1. електронској седници одржаној 18.10.2021. године донело је одлуку којом је именована комисија за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мср **Кристина Микавица** пријавила под насловом: **Руска и српска комуникациона култура (конфронтациона анализа и могућности лингводидактичке примене).**

2. САСТАВ КОМИСИЈЕ.

1. Др Рајна Драгићевић, редовни професор, датум избора у звање: 15.5.2013.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Српски језик

2. Др Радослава, Трнавац, ванредни професор, датум избора у звање: 18.03.2019.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик (ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ)

3. Др Биљана Марић, ванредни професор, датум избора у звање: 22.09.2020.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик

4. Др Маријана Папрић, доцент, датум избора у звање: 22.09.2020.
Учитељски факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик и култура

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Кристина Микавица рођена је 23. 9. 1989. године у Београду. По завршетку Основне школе за заштиту вида „Драган Ковачевић“ у Београду 2004. (са одличним успехом), као и Музичке школе „С. С. Мокрањац“ (Одсек за клавир), завршила је Медицинску школу „Београд“ 2008. (такође са одличним успехом). Студије руског језика, књижевности и културе на Филолошком факултету Универзитета у Београду завршила је, и поред озбиљног оштећења вида,

у року, 15.1.2014, након чега је 2015. уписала мастер студије на истом факултету и завршила их, 8. јула 2016, са просечном оценом 9,67, одбраном мастер рада „МОТИВАЦИОНА ФУНКЦИЈА УЏБЕНИКА РУСКОГ ЈЕЗИКА ЗА СРЕДЊУ ШКОЛУ - КОНСТРУКЦИЈСКА РЕШЕЊА НА ПЛАНУ МАКРОСТРУКТУРЕ» (дактилографисани рукопис од 80 страна, ментор проф. др Ксенија Кончаревић).

Боравила је током студија и у Институту за руски језик „А. С. Пушкин“, где је успешно положила међународни сертификат на нивоу Ц 1 по Европском оквиру за живе језике.

12 месеци, од 17.11.2017. до 26.11.2018. реализовала је стручну праксу у Филолошкој гимназији у Београду по пројекту Националне службе за запошљавање за подстицање особа са инвалидитетом, након чега је положила интерни испит у установи са највишом оценом и пријављена је за полагање испита за лиценцу.

Одлично влада Microsoft Office пакетом програма и интернетом, користећи се говорним софтвером. Завршила је 2. 5. 2017. и курс за симултане и консекутивне преводиоце у школи „Мултилингва“, који је водила мр Вукосава Ђапа Иветић, виши лектор Филолошког факултета.

За свој мастер рад награђена је првом наградом из фонда „Проф. др Радмила Милентијевић“. То јој је пружило подстрек и за даље усавршавање, тако да је 2019. уписала докторске студије на Филолошком факултету у Београду (смер: Култура), где је после три семестра положила све предвиђене испите са оценом 10 (десет) и успешно одбранила све самосталне истраживачке радове предвиђене за прву и другу годину докторских студија.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Мотивациона функција уџбеника руског језика за средњу богословску школу (конструкцијска решења на плану макроструктуре). – Славистика, Београд, књ. XXIV, 2020, стр. 299-310. (ЕРИХ +)
2. Коммуникативное поведение верующих в русской и сербской речевой и социокультурной среде (ситуативная модель анализа). У: Язык и религия: тез. докл. Междунар. науч. конф. (УрФУ, 15–17 сентября 2021 г.) / Отв. ред. Т. В. Ицкович. Екатеринбург: Издательский дом «Ажур», 2021, с. 77-78. (рад са међународне научне конференције у организацији Комисије за језик религије при Међународном комитету слависта објављен у изводу)

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у професионалну биографију кандидата, комисија сматра да кандидаткиња Кристина Микавица испуњава све услове за израду докторске дисертације. Истраживања наведена у библиографији указују на чињеницу да се кандидаткиња успешно бави проучавањима у области лингвокултурологије и лингводидактике, а инвентар положених предмета и самосталних истраживачких радова упућује на закључак да има увид у најважнија питања и проблеме у вези са областима које обухвата предложена докторска теза.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена **др Ксенија Кончаревић**, редовни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за славистику.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. *Сакрална комуникација: Норме, традиције, средства*. Београд: Универзитет, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2013.
2. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. Језик и култура: славистичка перспектива. Београд: ЈАСЕН.
3. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Уз питање о предмету конфронтационих лингвокултуролошких испитивања“, *Стил*, бр. 7 (2008) 151-161.
4. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Српска сакрална комуникативна култура као предмет лингвистичких истраживања“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 39/1 (2010) 73-82.
5. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Руска сакрална комуникативна култура XIX и XX века кроз призму књижевности и публицистике“, *Славистика*, књ. 15 (2011) 139-148.
6. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Теоријско-методолошке основе проучавања сакралних комуникационих култура Pax Slavia Orthodoxa (ситуациони модел анализе)“, в: А. К. Гадомский (ред.), *Хрестоматия теолингвистики, т. 2.* Ульяновск: Insyitut Slawistyki Uniwersytetu Opolskiego, Казанский государственных университет, 2019, 285-294.
7. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Коммуникативное поведение монашествующих в сербской речевой и социокультурной среде (ситуативная модель анализа)“, у: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*, Воронеж: Истоки 2006, 28-54.
8. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „О некоторых аспектах коммуникативной культуры старообрядцев“, у: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*, Воронеж: Истоки 2006, 97-120.
9. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „О неким нормама и традицијама старообредничке комуникативне културе“, *Стил*, бр. 10 (2011), 195-206.
10. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Литургическое возрождение и актуальные изменения в сербской сакральной коммуникативной культуре“, [В сб.]: И. А. Стернин (ред.), *Коммуникативные исследования 2009. Теория коммуникации. Коммуникативное поведение*, Воронеж: Истоки 2009, 37-49.
11. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. Церковно-певческие традиции как составляющая литургической коммуникативной культуры Pax Slavia Orthodoxa“, [В сб.]: И. А. Стернин (ред.), *Славянское коммуникативное поведение*, Воронеж: Истоки 2010, 3-13.
12. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „О неким аспектима комуникативне културе свештенства у српској говорној и социокултурној средини“, *Стил*, бр. 9 (2010) 189-200.
13. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Комуникативна личност српског парохијског свештеника: методолошке схеме и резултати параметарског истраживања“, *Црквене студије*, год. VII, бр. 7 (2010) 267-283.
14. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Руска и српска комуникациона култура у школској сфери (у световним и црквеним просветним установама)“. У: Разговорни језик и српски књижевни/стандардни језик. *Научни састанак слависта у Вукове дане,* књ. 49/1 (2020), 185-193.
15. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Норме вербалног комуникацијског понашања у православном социолекту руског и српског језика“, у: А. К. Гадомски, К. Кончаревић (уред.), *Теолингвистика: међународни тематски зборник радова = Теолингвистика: международный тематический сборник статей*, Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2012, 102-115.
16. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Говор православних клирика и верника у српској и руској језичкој и социокултурној средини (социолингвистичке детерминанте и конфронтациона системско-структурална анализа)“, *Црквене студије,* књ. 9 (2012) 465-493 и Socjolingwistyka, 27 (2013), 55-67.
17. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „О неким аспектима пасторалне комуникације у српској говорној и социокултурној средини“, *Socjolingwistyka*, 28 (2014), 187-202.
18. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Уставы российских монастырей XI-XVII вв. как материал для изучения коммуникативной культуры монашествующих“, у: И. А. Стернин, Л. Шипелевич

(ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов: русские, украинцы, белорусы, поляки, сербы*, Warszava: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego 2007, стр. 75-95.

19. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Типици светог Саве као извор за проучавање српске аскетске комуникативне културе“, *Стил*, бр. 8 (2009) 135-146.
20. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија, КОВАЧЕВИЋ, Софија. „Комуникационе традиције раног руског монаштва према Кијево-печерском патерику“, *Црквене студије*, бр. 18 (2021), 433-444.
21. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Патристички списи као извор за проучавање аскетске комуникативне културе“, *Црквене студије*, год. V, бр. 5 (2008) 81-105.
22. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Комуникационе традиције раног монаштва (према Правилима Светог Свасилија Великог)“, у: Д. Бојовић (уред.), „Православно монаштво. Тематски зборник посвећен архимандриту Дионисију Пантелићу, поводом 70-годишњице његове монашке службе“. Ниш: Црквене студије, 2019, 307-319.
23. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Священные каноны Православной Церкви как источник для изучения сакральной коммуникативной культуры“, *Црквене студије*, год. VI, бр. 6 (2009) 249-268.
24. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија, БАЈИЋ, Ружица Язык сакрального в зеркале современной коммуникологии (опыт функционального анализа литургического дискурса в церковнославянском языке)“, *Сборник трудов Нижегородской Духовной Семинарии, вып. 5*, Новгород: Нижегородской Духовной Семинарии (2007) 335-348. Коаутор са Р. Бајић.
25. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Књижевни текст као извор за проучавање српске сакралне комуникативне културе (лингвистички и лингводидактички аспекти)“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 40/1 (2011), 493-503.
26. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Лингводидактический аспект сопоставительного изучения русской и сербской коммуникативных культур“, [В сб.:] В. Белокапич-Шкунца (ред.), *Русский язык как инославянский. Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении.* Белград: Славистическое общество Сербии, 2014, вып. VI, 17-26.
27. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија. „Лингводидактички аспект конфронтационог проучавања српске комуникационе културе у инословенској (руској) средини“, у: В. Крајишник (уред.), „Српски као страни језик у теорији и пракси III“. Тематски зборник радова. Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, 2016, 323-332.

Комисија сматра да проф. др Ксенија Кончаревић испуњава све услове за ментора предложене докторске дисертације, за област *РУСИСТИКА (ЛИНГВОКУЛТУРОЛОГИЈА, ЛИНГВОДИДАКТИКА) - ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ*.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. ОЦЕНА ФОРМУЛАЦИЈЕ НАЗИВА ТЕЗЕ (НАСЛОВА).

Комисија закључује да је предложени назив тезе *Руска и српска комуникациона култура (конфронтациона анализа и могућности лингводидактичке примене)* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. ОЦЕНА ПРЕДМЕТА (ПРОБЛЕМА) ИСТРАЖИВАЊА.

Предмет предложеног дисертационог истраживања јесу руска и српска комуникациона култура у укупности њихових конституената – норми, традиција и средстава вербалног и невербалног општења, посматране конфронтационо, превасходно из синхронијске перспективе, по моделима ситуационе и параметарске анализе, са потоњим извођењем лингводидактичких импликација везаних за препаративну, оперативну и евалуациону димензију наставе руског језика у српској говорној и социокултурној средини..

Под ***комуникационом культуром*** подразумева се укупност норми и традиција у комуникацији унутар одређене етничке, социјалне, узрасне, гендерне, професионалне групе. У

наведеном значењу промовисан је најпре термин „комуникативно понашање“, који је увео Ј. А. Стерњин 1989. године, разрадивши га у низу публикација које су уследиле. У дисертацији ће се истраживати комуникационо понашање руског и српског народа као компонента њихових националних култура, као „фрагмент националне културе одговоран за комуникативно понашање нације“ (Ј. И. Стерњин).

Комуникационе норме јесу комуникативна правила чије је придржавање у одређеној лингвокултурној заједници обавезно (типа: поздравити познаника, захвалити се за услугу и сл.). За разлику од њих, ***комуникативне традиције*** подразумевају правила која немају карактер обавезности, али се од стране већине припадника датог културног и језичког колектива поштују и сматрају пожељним (нпр. питати старију особу за здравље, ученика за успех у школи и сл.). ***Параметар комуникационог понашања*** подразумева укупност истородних, једнотипских комуникативних обележја која карактеришу комуникативно понашање припадника дате заједнице. У оквиру сваког комуникативног параметра разликују се ***комуникацијски чин***, као јединица описа комуникацијског понашања – типски исказ, говорни чин, невербални сигнал или комбинација вербалног и невербалног сигнала, и ***комуникацијска чињеница*** – одређено правило које се поштује у датој комуникацијској култури (нпр. „у руској средини пре поласка на пут неопходно је поседети неко време ћутећи“). Укупност комплементарних комуникативних параметара сачињава одређени комуникацијски фактор. Комуникацијски чин, са своје стране, може бити активни или реактивни, у зависности од тога да ли се изриче на иницијативу говорника или представља одговорску реакцију на иницијативну саговорника.

Вербално комуникационо понашање представља укупност норми и традиција општења везаних за тематику и специфичности организовања комуникације у одређеним комуникативним условима. ***Невербално комуникационо понашање*** обухвата норме и традиције које одређују и условљавају захтеве према организовању ситуације општења, физичким радњама, контакту и положају комуниканата, невербалним средствима демонстрирања односа према саговорнику, мимици, гестовима и позама као пратећим елементима комуникације, неопходним за њено остваривање. ***Социјални симболизам*** представља укупност симболичких значења која се унутар одређене лингвокултурне заједнице приписују радњама, поступцима, појавама и реалијама.

У данашње време бројна истраживања у сфери антропоцентричне лингвистике, теорије говорних жанрова, контрастивне и етничке културологије, прагмалингвистике актуализују потребу системског описивања комуникационе културе народа, узрасних, социјалних (професионалних, верских и др.) група, као и комуникационог понашања појединаца. Циљ истраживања комуникативне културе јесте реконструисање одређене комуникативне личности, односно идентификовање обележја својственог јој комуникационог понашања. Комуникациона личност дефинише се као комуниционa индивидуалност појединца (индивидуална комуникациона личност) или просечна комуникациона индивидуалност извесног социјума (колективна комуникациона личност) која представља укупност интегративних и диференцијалних језичких карактеристика и одлика комуникационог понашања појединаца или социјума што их чланови одговарајуће лингвокултурне заједнице перципирају као карактеристичне за одређени тип личности, у нашем случају – српске и руске национално-језичке личности.

Новина и актуелност теме. Истраживања руске и српске комуникационе културе из конфронтационе перспективе у лингвистичкој русистици и србистици новијег су датума и за сада имају претежно фрагментарни карактер. Преокупације истраживача биле су усмерене на методолошке основе контрастивног проучавања комуникационе културе блискосродних народа (П. Пипер), глобални опис комуникационе културе Срба по ситуативној схеми анализе из монолингвалне, одн. монокултурне и контрастивне перспективе (П. Пипер, Ј. Стерњин, Р. Драгићевић, К. Кончаревић, Ј. Правда), дескрипцију комуникационих норми и средстава разних нивоа (Љ. Поповић, Б. Вићентић, П. Пипер). Руска комуникациона култура истражена је

монолингвално (Ј. И. Стерњни, Ј. Ј. Прохоров, А. А. Лемјаскина, З. Д. Попова, М. А. Стерњина, Т. Б. Ларина и др.) и конфронтационо (руска и финска, руска и америчка, руска и немачка, руска и француска, руска и кинеска комуникациона култура). Лингводидактички аспекти конфронтације националних комуникационих култура обрађени су у мањем броју радова, углавном у смислу постављања проблема, али без конкретних анализа наставних/ студијских програма, уџбеника, приручника, као и презентације и активизације елемената руске комуникационе културе у наставном процесу, укључујући и контролу, аутоконтролу, корекцију и аутокорекцију.

Отуда би предложено дисертационо истраживање имало пионирски карактер: а) по усмерености на конфронтацију руске са српском комуникационом културом, б) по примени двају методолошких приступа – ситуационог и параметарског сучељавања двеју националних комуникационих култура, в) по лингводидактичком интерпретирању добијених резултата у циљу оптимизације израде наставних / студијских програма, уџбеника, приручника и ефектуације саме наставе руског језика у српској говорној средини.

У вези са ***методологијом истраживања*** напоменућемо да су у теорији комуникационе културе разађена су три модела дескрипције и анализе – ситуативни, параметарски и аспекатски. Сва три модела обезбеђују комплексност и систематичност дескрипције како у монолингвалној, тако и у контрастивној перспективи, при чему неки од њих имају стриктно синхронијску усмереност (аспекатски и параметарски модел), док други (ситуациони) могу наћи примену и у дијахронијским истраживањима.

Ситуациони модел подразумева опис комуникационог понашања у оквирима комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација (поздрав, извињење, изражавање захвалности, ступање у контакт, излажење из комуникације, општење у гостима, општење у колективу, општење са децом, национални невербални систем итд.). Овај модел базира се на емпиријском материјалу.

У ситуационом моделу раздвојено се разматрају и описују вербално и невербално комуникационо понашање. Инвентар комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација које су предмет опсервирања доста је широк, при чему се опсег и дубина анализе одређују на основу одлика комуникационе компетенције одређеног нивоа. Ситуациони модел непосредно се базира на пракси интеркултурних контакта, при чему укључује и оне тематске сфере и комуникационе ситуације у којима при контактима носилаца разних језика и култура долази до реалних тешкоћа изазване разликама у нормама, традицијама и средствима матерње и стране комуникационе културе.

Параметарски модел подразумева системско, формализовано описивање комуникационог понашања на основу одређених унапред задатих фактора, параметара и одлика комуникације. Рецимо, у оквиру фактора „контактности“ посматрају се параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор, слободе ступања у контакт, контактирања погледом, допустивности дуготрајних пауза у општењу, саодноса између формалног и неформалног општења, од којих се сваки може реализовати у више варијетета – конкретних одлика комуникације (рецимо, параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор варирају од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе израженості до њиховог одсуства; контакт погледом ноже бити обавезан, пожељан, факултативан или непожељан; однос формалног и неформалног општења исказује се као приоритетност једног или другог). Или: фактор „тематска усмереност општења“ реализује се у следећим параметрима: допустивост отворености и емоционалности у разговору, опсег разматраних информација, интимност информација за које се показује интересовање, интимност информација које се пружају саговорнику, инсистирање на добијању информације, исказивање властитог вредносног суда, дискусиони карактер општења, усредсређеност на решавање

проблема у случају размимоилажења у мишљењима, присуство хумора у комуникацији, присуство комплимената у комуникацији, степен табуизираности комуникације, са амплитудом од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе израженості ових параметара до њиховог одсуства. Предмет опсервирања такође могу бити паралингвистички и екстралингвистички параметри, попут гестикулације (интензитет, емоционалност, опсег), мимике (интензитет, искреност), близине (дистанца, физички контакт) између комуниката, темпа говора, итд.

Аспекатски модел претпоставља опис комуникацијског понашања у оквирима унапред одређених аспеката, од којих су основни вербални и невербални, а затим продуктивни, рецептивни, нормативни и реактивни. Овај модел анализе даје представу о основним параметрима менталитета и комуникацијског понашања одређене узрасне или социјалне групе и као такав није подесан за анализу националне комуникационе личности, те ће стога само ограничено бити примењен у предложеном дисертационом истраживању (у сегменту истраживања школске и академске комуникације, битном због његових лингводидактичких аспеката).

Извори информација о комуникационој култури

Подаци о комуникацијској култури неке заједнице добијају се или из литературе (превасходно када је реч о дијахронијским испитивањима), или непосредно од информаната. Хетерокултурни информанти јесу припадници комуникацијске културе која је предмет проучавања (у истраживањима српске комуникацијске културе монаштва то су припадници српске етносоциокултурне заједнице). Инокултурни информанти припадници су неке друге комуникацијске културе, али добро упознати са културом која је предмет истраживања и кадри да изрекну о њој валидне судове. У дисертацији ће се један део података о конституентама руске и српске комуникационе културе базирати на интервјуисању и тестирању испитаника – припадника студентске и ученичке популације (студенти русистике и ученици средњих школа из српске средине).

У испитивањима норми и традиција у комуникацији књижевни и књижевно-публицистички текстови такође могу бити носиоци података о њеним базичним категоријама. Функционални потенцијал ове врсте тестова идентификује се на основу критеријума њихове прагматичности и пројективности. Код прагматичних текстова, какви су већином текстови из мемоарске литературе, информација се даје кроз рационално-логички исказ, експлицитно, тако да је адресат непосредно поима. Код пројективног начина излагања говорна интенција (замисао, намера) пројектује се на аналогну, блиску, сличну тему, преводи се из једне равни у другу, али тако да комуниканти ипак могу довољно да се разумеју. У пројективне текстове спада превасходно уметничка књижевност. У њима постоји и одређени удео прагматичног излагања, али он не сме да преовлада (у том случају губи се емоционалност, уметничка вредност, снага деловања на читаоца). У дисертацији ће се као други извор података о српској и руској комуникационој култури у контакту користити корпус мемоарских и књижевно-публицистичких текстова текстова из антологије Мирослава Јовановића *Срби о Русији и Русима од Елисавете Петровне до Владимира Путина (1750–2010).* Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, Институт за новију историју Србије, 2011.

Најзад, као трећи извор информација о комуникационој култури Срба и Руса, посебно значајан за лингводидактичке аспекте дисертације, послужиће и уџбенички материјали: 1. инструментално-практични прагматични и пројективни текстови, 2. дијалози – (а) сижејни, који имитирају реално комуникационо понашање носилаца руског и српског језика и садрже релевантне информације имплицитно, и (б) дијалози типа нарације и дијалози-коментари, који експлицирају податке о националном комуникационом понашању, 3. комуникационо-ситуациона вежбања и 4. коментари уз материјале текстотеке као саставни део апаратуре оријентације

уџбеника. У питању су, како видимо, структуралне компоненте уџбеника које се користе за презентацију свих врста лингвокултуролошких информација. Као корпус послужиће четири уџбеничке серије за средње школе: „До встречи в России, Руски језик за 1. 2. 3, 4. разред гимназије и средње школе» аутора Б. Марић, М. Папрић, В. Лазаревић-Вуловић и Л. Меденице (Завод за уџбенике, Београд, 2009, 2014, 2015, 2016), «Встречи с Россией» аутора Љ. Трушине и Е. Колар. (Russki jazyk pre 1-2., 3-4. ročnik strednych škol. Slovenske pedagogicke nakladel´stvo, Bratislava, 1996, 1998) и „Первый диалог» и «Радость общения» аутора К. Кончаревић (САС, Београд, 2006-2012) и S. Jelinek et al., Радуга. Učebny sůbor pre vyučovanie ruštiny na strednych a jazykovych školach bez predchadzajucej znalosti jazyka. Nakladatel'stvo Fraus, Bratislava, 1997-99., као и високошколски уџбеник српског језика за носиоце руског језика М. Маркович, Е. Јоканович-Михајлова, М. П. Киршова, В. Н. Зенчук, «Сербский язык. Учебник». Изд. МУБиУ, Москва, 2002.

3. БИБЛИОГРАФИЈА ПРЕЛИМИНАРНИХ ИСТРАЖИВАЊА.

Кандидаткиња Кристина Микавица прилаже обиман списак истраживања релевантних за тему докторске дисертациције. Прелиминарну библиографију сачињава преко 200 јединица литературе:

Монографије о теорији и методологији истраживања комуникационе културе

1. Коммуникативное поведение младшего школьника. - Воронеж, 2000. - 195 с. (И. А. Стернин, Н.А.Лемяскина).
2. Очерк американского коммуникативного поведения. - Воронеж, 2001. - 206 с. (гр. соавторов).
3. Американское коммуникативное поведение. Воронеж, 2001. 224 с. (гр. соавторов)
4. Коммуникативные аспекты толерантности. Воронеж, 2001. 135 с. (И. А. Стернин, К.М.Шилихина)
5. Язык и национальная картина мира. Воронеж, 2002. –60 с. (И. А. Стернин, З.Д.Попова)
6. Язык и национальное сознание. Вопросы теории и методологии. Воронеж, 2002. (гр.соавторов)
7. Русское коммуникативное поведение.- М., 2002. (И. А. Стернин, Ю.Е.Прохоров)
8. Коммуникативное поведение. Очерк английского коммуникативного поведения. Воронеж, 2003. (И. А. Стернин, Ларина Т.В., Стернина М.А.)
9. Коммуникативное поведение. Вып.21. Коммуникативное поведение дошкольника. Воронеж, «Истоки». 2004. 210с. (И. А. Стернин, Чернышова Е.Б).
10. Русские. Коммуникативное поведение. -М.: Флинта-Наука, 2006. (И. А. Стернин, Ю.Е.Прохоров)
11. Профессиональная коммуникативная личность. Воронеж: «Истоки», 2007, 194 с. (И. А. Стернин, М.С.Саломатина).
12. Русские: коммуникативное поведение. - Изд.3. испр. - М.:Флинта-Наука, 2007. -238 с. (И. А. Стернин, Ю.Е.Прохоров)
13. И. А. Стернин, Теоретические и прикладные проблемы языкознания. Избранные работы. Воронеж: «Истоки», 2008. - 595с.
14. Коммуникативное поведение. – Вып. 32. – Академическое общение. Колл. монография. - Воронеж: «Истоки», 2010. -194 с. (коллектив авторов)
15. Русские: коммуникативное поведение.-Изд.4. -М.:Флинта-Наука. 2011. -238 с. (И. А. Стернин, Ю.Е.Прохоров)
16. К. Кончаревић, Сакрална комуникација: норме, традиције, средства, Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2013, 366 стр.

Важније студије и чланци Ј. А. Стерњина, укључујући и коауторске, о категоријама комуникационе културе

1. О понятии коммуникативного поведения // Kommunikativ-funktionale Sprachbetrachtung. - Halle, 1989. - S. 279 – 282.
2. Коммуникативное поведение и обучение языку // Aktuelle Probleme der Beschreibung einer Sprache als Fremdsprache. - Halle,1991. - S. 3 – 13.
3.Улыбка в русском общении // «Русский язык за рубежом». - № 2. – 1992. - С. 54 – 85.
4. О некоторых особенностях русского общения // «Болгарская русистика».- № 2. с.
5. Коммуникативное поведение и национальная культура народа // «Филологические записки». -1993. – Вып. 1. - С. 180-186.
6. Коммуникативное поведение как аспект обучения иностранному языку // Новые идеи в преподавании иностранных языков: взгляд в будущее. - Воронеж, 1994. - С. 20 –115.
7. Коммуникативное поведение в структуре национальной культуры // Этнокультурная специфика языкового сознания. - М., 1996. - С. 97 – 112.
8. Коммуникативное поведение и национальная культура // Вестник Воронежского государственного университета. - Серия 1. Гуманитарные науки. – 1996. - № 2. - С. 45 – 64.
9. О понятии «менталитет» // Язык и национальное сознание. - Воронеж, 1998. - С. 4-26.
10. Особенности педагогического общения // Преподавание культуры общения в средней школе. Вып. 2.- Воронеж, 1998. - С. 4-11.
11. Правила светского общения // Преподавание культуры общения в средней школе. Вып. 2. - Воронеж, 1998. - С. 12-14.
12. Принадлежит ли язык к явлениям культуры? // Русский язык в контексте культуры. - Екатеринбург, 1999. - С. 8-20.
13. Некоторые жанровые особенности мужского коммуникативного поведения // Жанры речи. Вып. 2. - Саратов, 1999. - С.178-185.
14. Русский язык как национально-культурная ценность: новый подход в обучении русскому языку (статья вторая) // Вестник ВИПКРО. - Вып. 5. - Воронеж, 2000. - С. 109-114.
15. Русское коммуникативное поведение // Проблема национальной идентичности в литературе и гуманитарных науках XX века. Т.1. - Воронеж, 2000. - С.95-128.
16. Понятие коммуникативного поведения и методы его исследования // Коммуникативное поведение. Русское и финское коммуникативное поведение. Вып. 1.- Воронеж, 2000. - С.4-20.
17. Улыбка в русском коммуникативном поведении // Коммуникативное поведение. Русское и финское коммуникативное поведение. Вып. 1. - Воронеж, 2000. - С. 53-61.
18. Русское коммуникативное поведение и толерантность // Проблема национальной идентичности в культуре и образовании России и Запада. Т.1. - Воронеж, 2000. - С.52-62.
19. Русский язык как национально-культурная ценность // Вестник ВИПКРО.- Вып.6. - Воронеж, 2000. - С.119-127.
20.Русский коммуникативный идеал (экспериментальное исследование) // Коммуникативное поведение. Русское и финское коммуникативное поведение. Вып. 2. - Санкт-Петербург, 2001. - С.9-13.
21. Модель русского невербального коммуникативного поведения // Коммуникативное поведение. Русское и финское коммуникативное поведение. Вып. 2. - Санкт-Петербург, 2001. - С. 14-26.
22. Контрастивное исследование физического контакта и дистанции в русском коммуникативном поведении // Коммуникативное поведение. Русское и финское коммуникативное поведение. Вып. 2. - Санкт-Петербург, 2001. - С. 39-43.
23. Родной язык как категория русского коммуникативного сознания // Вестник Воронежского ГУ. Серия Гуманитарные науки. – 2001. - № 2. - С.36-45.
24. О русском коммуникативном сознании // Проблемы национальной идентичности и принципы межкультурной коммуникации. Т.1. - Воронеж, 2001.- С. 84-96.
25. Русское коммуникативное сознание // Русское и финское коммуникативное поведение.- Вып.3. – Воронеж, 2002. - С.3-13
26. О понятии коммуникативной территории // Культура общения и ее формирование. Вып.9. - Воронеж, 2002. - С.10-12.
27. О понятии «коммуникативный шок» // Русское и французское коммуникативное поведение. Вып. 1. – Воронеж, 2002. - С.10-12.
28. Заметки о русском и французском общении // Русское и французское коммуникативное поведение. Вып. 1. - Воронеж, 2002. - С.119-125 (соавторы Л.Л.Башкатова, Т.М.Велла, Р.А Ермакова, В.Пюше).
29. Коммуникативное поведение и межкультурная коммуникация // Русское и китайское

коммуникативное поведение. Вып.1. - Воронеж, 2002. - С. 5-9.
30. Русская невербальная коммуникация (на фоне немецкой) // Русское и немецкое коммуникативное поведение. Вып. 1. - Воронеж, 2002. - С. 24 – 33.
31. Динамика развития представления о типичном немце в русском сознании // Русское и немецкое коммуникативное поведение. Вып.1. - Воронеж, 2002. - С.83-90 (соавторы В.М.Топорова, В.Н.Лесных).
32. Заметки о русском и немецком общении // Русское и немецкое коммуникативное поведение. Вып. 1. - Воронеж, 2002. - С.172-177 (соавтор З.В. Белкина).
33. Лакуны и безэквивалентные единицы в лексической системе языка // Язык и национальное сознание. Вопросы теории и методологии. Воронеж, 2002. - С. 155-170 (соавторы З.Д. Попова, М.А Стернина).
34. Коммуникативная категория категоричности // Вестник ВОИПКРО. - Вып.9. - Воронеж, 2002. - С. 71-76.
35. Русское коммуникативное сознание // Человек в зеркале языка. - Москва, ИЯ РАН, 2002. - С. 296-320.
36. Коммуникативное сознание, коммуникативное поведение и межкультурная коммуникация // Межкультурная коммуникация и проблемы национальной идентичности. -Воронеж, 2002. - С. 21-28.
37. Опыт экспериментального выявления русского коммуникативного идеала // Риторика в современном обществе и образовании. - М.: «Наука», 2003. - С. 74-81.
38. Национальное коммуникативное сознание как предмет исследования // Русский язык как иностранный. Теория. Исследования. Практика. - СПб., 2003. - С. 150-170.
Приемы анализа коммуникативных категорий // Вестник ВОИПКРО.- Вып.10.-Воронеж, 2003. - С. 141-148.
39. Возрастное коммуникативное поведение как предмет изучения // Возрастное коммуникативное поведение. Вып.1. - Воронеж, 2003. - С. 4-11.
40. Проблемы описания вежливости как коммуникативной категории // Коммуникативное поведение. Вып.17. Вежливость как коммуникативная категория. - Воронеж, 2003. - С.22-47.
41. Основные тенденции развития общения в первой половине XXI века (попытка прогноза) // Коммуникативные исследования 2003. - Воронеж-Ярославль 2003. - С. 4-19.
42. Почему русский человек не любит светское общение? // Прямая и непрямая коммуникация. - Саратов, 2003.- С. 278-283.
43. Русское и немецкое коммуникативное поведение и проблема межкультурной коммуникации // Межкультурная коммуникация: парадигмы исследования и преподавания. – Красноярск, 2003. - С. 63-102.
44. Два подхода к межкультурной коммуникации // Межкультурная коммуникация: парадигмы исследования и преподавания. - Красноярск, 2003. - С.177-180.
45. Русское и американское общение: основные различия // «Протокол и этикет». – 2003. - № 6. - С. 23-29 (соавтор Стернина М.А.).
46. Коммуникативное поведение как предмет сопоставительного изучения // Probleme de filologie slavá. - Timişoara, 2003. - P. 101-108.
47. Американское коммуникативное поведение глазами русских // Коммуникативные исследования 2003. Современная антология. - Волгоград, 2003. - С. 1-97.

48. Еще раз о менталитете и коммуникативном поведении // Язык и национальное сознание. Вып. 6. - Воронеж, 2004. - С. 124-131.
49. Проблемы анализа коммуникативного сознания // Языковое сознание: теоретические и прикладные аспекты.- Москва, 2004. - С.36-63.
50. Коммуникативное поведение и формирование культуры нации // Коммуникативное поведение. Вып.20. Русское и финское коммуникативное поведение. - Воронеж, 2004. - С. 160-168.
51. Национальное коммуникативное сознание и его исследование // Зборник Матице српске за славистику. 65-66. - Нови Сад, 2004. - С.7-30.
52. Основные особенности русской коммуникативной культуры // Человек. Сознание. Коммуникация. Интернет. - Варшава, 2004. - С. 32-55.
53. О контрастивном изучении коммуникативного поведения близкородственных народов // Коммуникативное поведение. Вып. 19. Коммуникативное поведение славянских народов. - Воронеж, 2004. - С.3-9.
54. Основные особенности русской коммуникативной культуры // Коммуникативное поведение. Вып. 19. Коммуникативное поведение славянских народов. - Воронеж, 2004. - С.10-24.
55. Табу и коммуникация // Культурные табу и их влияние на результат коммуникации. - Воронеж, 2005. - С. 39-47.
56. Геронтное общение как предмет лингвистического изучения // Возраст и общество: старость как

социокультурный феномен. - Воронеж, 2005. - С. 66-74.
57. Табу и коммуникация //Культурные табу и их влияние на результат коммуникации. - Воронеж, 2005. - С.39-47.
58. Национальные представления о коммуникативном поведении русских, поляков, немцев, англичан и американцев // Коммуникативное поведение. Вып.25. Russisches und deutsches kommunikatives Verhalten. Русское и немецкое коммуникативное поведение. - Halle/Saale, 2006. - S. 42-44 (соавтор Л.Шипилевич).
59. Национальное коммуникативное поведение как предмет изучения и обучения в иноязычной аудитории // Glottodydaktika i jej konteksty interkulturowe. - Warsawa, 2006. - S. 39-55.

60. Оскорбление и неприличная языковая форма как предмет лингвистической экспертизы (бытовое и юридическое понимание) // Антропотекст -1.- Томск: Изд-во Томского университета, 2006. - С. 339-353.
61. Коммуникативные табу и тематика общения у финнов и русских // Коммуникативные исследования. Вып. 26. Русское и финское коммуникативное поведение. - Воронеж: «Истоки», 2007. - С. 8-14.
62. О понятиях «неприличная форма высказывания» и «нецензурная лексика» // Язык и национальное сознание. Вып. 10. - Воронеж, 2008. - С. 103-108.
63. Речевой жанр «Встреча старых знакомых» // Коммуникативные исследования 2008. – Воронеж: «Истоки», 2008. – С.137-145.
64. О понятии коммуникативного сознания народа // Язык как инструмент понимания и непонимания. Русско-американские лингвистические и культурные сопоставления. –Москва: РГГУ, 2008. - С.148-152.
65. Общение в поезде // Язык. Культура. Общение. Сборник научных трудов в честь юбилея заслуженного профессора МГУ им. М.В.Ломоносова С.Г. Тер-Минасовой. – М.: Гнозис, 2008. - С.530-540.
66.К уточнению типологии речевых культур носителей языка /Русский язык как иностранный: Теория. Исследования. Практика. – Вып.Х.- / Ред И.П.Лысакова. –СПб.: РГПУ им.А.И.Герцена, 2009. –С.23-28.
67. Тип интеллекта и коммуникация // Человек. Русский язык. Информационное пространство. – Вып.8. - Ярославль: Ярославский ГПУ, 2009. - С.280-285.
68. Речевой жанр «Общение на отдыхе» // Жанры речи. - Вып. 6. - Саратов: издательский центр «Наука», 2009.- С.265-270.
69. Заметки о сербском общении /Коммуникативные исследования 2009. Теория коммуникации. Коммуникативное поведение. - Воронеж: «Истоки», 2009.- С.26-28.
70. Сопоставительно-параметрический метод: новый этап развития // Сопоставительные исследования 2010. – Воронеж: «Истоки», 2010. – С.3-9. (В соавторстве с М.А.Стерниной)
71. Сопоставительно-параметрический метод исследования: возможности и перспективы //Сопоставительные исследования 2011. – Воронеж: «Истоки». 2011. - С.3-18. (совместно с М.А.Стерниной).
72. Мужская речь по данным опроса носителей языка / Коммуникативные исследования 2012. – Вып. 11.- Воронеж: «Истоки». 2012. С.8-21. (В соавторстве с Е.В.Алексеевой).
73. Методики индексализации и шкалирования в рамках сопоставительно-параметрического метода // Сопоставительные исследования 2016. –Вып. 13.- Воронеж: «Истоки»., 2016. - С.22-29. Соавтор М.А.Стернина

Важније студије и чланци других аутора о руској комуникационој култури

1. Абдуазизова Д.А. ЗНАЧИМОСТЬ НЕВЕРБАЛЬНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ ПОВЕДЕНИЙ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ. // International Scientific and Practical Conference World science. 2018. Т. 6. № 1 (29). С. 54-56.

2. Ахметжанова Р.Н. ЯЗЫК, НОРМА И КУЛЬТУРА ОБРАЩЕНИЯ К НЕЗНАКОМОМУ АДРЕСАТУ В СИСТЕМЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ. // Вестник ВЭГУ. 2007. № 29-30. С. 186-194.

3. Баева Е.И. СТЕРЕОТИПЫ ИТАЛЬЯНСКОГО КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ В РУССКОМ СОЗНАНИИ. // Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия: Современные лингвистические и методико-дидактические исследования. 2010. № 14. С. 172-180.

4. Валеева Г.В. ДОБРО И ЗЛО КАК НРАВСТВЕННЫЕ ОРИЕНТИРЫ КОММУНИКАТИВНОГО

ПОВЕДЕНИЯ ЛИЧНОСТИ. // Сборники конференций НИЦ Социосфера. 2015. № 56. С. 78-79.

5. Вашурин А.Н.ПОЛИФОНИЯ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ. // Сборники конференций НИЦ Социосфера. 2015. № 56. С. 31-32.

6. А.А. Гугнин, Н.Б. Лысова, И.Г. Лебедева. ГЕНДЕР И ПРОБЛЕМЫ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ. // Сборник материалов пятой Международной научной конференции, 31 октября - 1 ноября 2013 года. Изд. ГРГУ, Гродно,2014.

7. Жабина Е.Ю.РУССКОЕ КОММУНИКАТИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ КАК ОТРАЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО МЕНТАЛИТЕТА (СРАВНЕНИЕ НЕКОТОРЫХ ЧЕРТ РУССКОГО И ФРАНЦУЗСКОГО РЕЧЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ). // Символ науки: международный научный журнал. 2016. № 4-3 (16). С. 181-183.

8. Кюрегян М.П. ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ В ДЕЛОВОМ ОБЩЕНИИ. // Инновационные и приоритетные направления в преподавании гуманитарных дисциплин в техническом вузе. сборник трудов по материалам II Международной научно-практической конференции. 2015. С. 92-99.

9. Митягина В.А. УНИФИКАЦИЯ В КОММУНИКАТИВНОМ ПОВЕДЕНИИ: ФЕНОМЕН ВЕЖЛИВОСТИ. // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. 2005. № 3 (12). С. 39-45.

10. Мкртычян С.В., Арефьева Н.А. КОММУНИКАТИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ НАРОДА КАК ОБЪЕКТ ЛИНГВОДИДАКТИКИ В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ РКИ // В сборнике: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ И ПРЕПОДАВАНИЯ РКИ В ВУЗЕ В УСЛОВИЯХ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ. Отв. редакторы: А. Никунласси, Л.Г.Громова, А.Б. Гурин,. Изд. ТГУ,Тверь, 2015. С. 152-158.

11. Мордашко М.В. ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук / Чувашский государственный педагогический университет им. И.Я. Яковлева. Чебоксары, 2005.

12. Николаенко Ю.А. ОБУЧЕНИЕ СТАНДАРТАМ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ДЕЛОВОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ. // Инновации в технологиях и образовании. Сборник статей участников VIII Международной научно-практической конференции: в 5 частях. 2015. С. 213-216.

13. Плеханова Л.П. ДИАЛОГ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО КАК ОТРАЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ РУССКОГО КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ. // Вокруг великих имен. М.В. Ломоносов и Ф.М. Достоевский в русском лингвокультурном пространстве (К юбилею выдающихся деятелей русской культуры). Т.В. Гончарова (отв. редактор). Липецк, 2012. С. 158-166.

14. Плеханова Л.П. РЕЧЕВОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЛИТЕРАТУРНОГО ПЕРСОНАЖА КАК ОТРАЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО КОММУНИКАТИВНОГО ЭТНОСТИЛЯ. // Функционально-коммуникативные и лингвокультурологические аспекты изучения текста и дискурса. Сборник научных трудов. Е.А. Попова (отв. редактор). Липецк, 2011. С. 85-98.

15. Скоринова Ю.А. ОСОБЕННОСТИ РУССКОГО КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ В ЗЕРКАЛЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ СТУДЕНТОВ // Состояние и проблемы кадрового обеспечения сферы культуры и искусства Дальнего Востока России. сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции. 2010. С. 67-71.

16. Стернин И.А. НЕКОТОРЫЕ ЖАНРОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ МУЖСКОГО КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ. // Жанры речи. Саратов, 1999. С. 178-185.

17. Сурова Е.А. КОММУНИКАТИВНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛОРОЛЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ В ПЕРСПЕКТИВЕ МЕЖЛИЧНОСТНОГО КОМПЛИМЕНТНОГО ОБЩЕНИЯ. // Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал. 2007. № 6. С. 76-86.

17. Толмачева Т.А. ИНТЕГРАТИВНАЯ СУЩНОСТЬ КОММУНИКАТИВНЫХ СТРАТЕГИЙ

ИНОЯЗЫЧНОГО РЕЧЕВОГО ПОВЕДЕНИЯ: К ПОСТАНОВКЕ ПРОБЛЕМЫ. // В сборнике: Актуальные вопросы преподавания в высшей школе: теория и практика. Сборник научных трудов : В 2 частях. Горно-Алтайск, 2015. С. 194-196.

18. Трушина Д.В. ВЛИЯНИЕ ИНТЕРНЕТА НА КОММУНИКАТИВНОЕ ПОВЕДЕНИЕ МОЛОДЕЖИ. // Средства массовой коммуникации в многополярном мире: проблемы и перспективы. материалы VI Всероссийской научно-практической конференции. Российский университет дружбы народов. 2015. С. 493-497.

19. Щёболева И.Б. ИЗМЕНЕНИЕ РУССКОГО РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА И КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ РУССКИХ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ. // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. 2015. Т. 2. № 11. С. 374-376.

Студије и чланци о руској и српској комуникационој култури у конфронтационом аспекту и о српској комуникационој култури

1. Виченти, Биляна. «Речевой этикет у сербов и русских». [В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение словянских народов. Вып. 19. Воронеж: Востоки, 2004, 95–101.
2. Драгичевич, Райна. «Сербский коммуникативный идеал в сопоставлении с русским (экспериментальное исследование коммуникативного поведения)». Перевод на рус.: Б. Мишкович. [В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение словняских народов. Вып. 19. Воронеж: Истоки, 2004, 90–95.
3. Кончаревић, Ксенија. „Комуникативно понашање монаха у српској говорној и социокултурној средини (ситуативни модел анализе)“, *Зборник Матице српске за славистику*, бр. 69 (2006) 113-151.
4. Кончаревич, Ксения. „О некоторых аспектах коммуникативной культуры старообрядцев“, у: И. А. Стернин, П. Пипер (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов*, Воронеж: Истоки 2006, 97-120.
5. Кончаревић, Ксенија. „Древни руски манастирски типици као материјал за проучавање комуникативног понашања монаха“, *Црквене студије*, бр. 4 (2007) 339-370.
6. Кончаревич, Ксения. „Уставы российских монастырей XI-XVII вв. как материал для изучения коммуникативной культуры монашествующих“, у: И. А. Стернин, Л. Шипелевич (ред.), *Коммуникативное поведение славянских народов: русские, украинцы, белорусы, поляки, сербы*, Warszava: Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego 2007, стр. 75-95.
7. Кончаревич, Ксения, Ружица Баич. „Язык сакрального в зеркале современной коммуникологии (опыт функционального анализа литургического дискурса в церковнославянском языке)“, *Сборник трудов Нижегородской Духовной Семинарии, вып. 5*, Новгород: Нижегородской Духовной Семинарии (2007) 335-348.
8. Кончаревић, Ксенија. „Типици светог Саве као извор за проучавање српске аскетске комуникативне културе“, *Стил*, бр. 8 (2009) 135-146.
9. Кончаревич, Ксения. „Священные каноны Православной Церкви как источник для изучения сакральной коммуникативной культуры“, *Црквене студије*, год. VI, бр. 6 (2009) 249-268.
10. Кончаревич, Ксения. „Литургическое возрождение и актуальные изменения в сербской сакральной коммуникативной культуре“, [В сб.]: И. А. Стернин (ред.), *Коммуникативные исследования 2009. Теория коммуникации. Коммуникативное поведение*, Воронеж: Истоки 2009, 37-49.
11. Кончаревич, Ксения. „Церковно-певческие традиции как составляющая литургической коммуникативной культуры Pax Slavia Orthodoxa“, [В сб.]: И. А. Стернин (ред.), *Славянское коммуникативное поведение*, Воронеж: Истоки 2010, 3-13.
12. Кончаревић, Ксенија. „Теоријско-методолошке основе проучавања сакралних комуникативних култура *Pax Slavia Orthodoxa*“, *Славистика*, књ. 14 (2010) 89-95.
13. Кончаревић, Ксенија. „Српска сакрална комуникативна култура као предмет лингвистичких истраживања“, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 39/1 (2010) 73-82.

14. Кончаревић, Ксенија. „О неким аспектима комуникативне културе свештенства у српској говорној и социокултурној средини“, *Стил*, бр. 9 (2010) 189-200.

15. Кончаревић, Ксенија. „Комуникативна личност српског парохијског свештеника: методолошке схеме и резултати параметарског истраживања“, *Црквене студије*, год. VII, бр. 7 (2010) 267-283.

16. Кончаревић, Ксенија. „Руска сакрална комуникативна култура XIX и XX века кроз призму књижевности и публицистике“, *Славистика*, књ. 15 (2011) 139-148.

17. Кончаревић, Ксенија. „Посланица као жанр сакралне комуникације: лингвистички и лингводидактички аспекти“, [У:] Б. Шијаковић (уред.), *Српска теологија у двадесетом веку: Истраживачки проблеми и резултати*, књ. 10, Београд: Православни богословски факултет 2011, 299-329.

18. Кончаревић, Ксенија. „О неким нормама и традицијама старообредничке комуникативне културе“, *Стил*, бр. 10 (2011), 195-206.

19. Кончаревић, Ксенија. „Књижевни текст као извор за проучавање српске сакралне комуникативне културе (лингвистички и лингводидактички аспекти)“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 40/1 (2011), 493-503.

20. Кончаревић, Ксенија. „Норме комуникацијског понашања у православном социолекту српскога језика“. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, књ. 41/1 (2012), 81-91.

21. Кончаревић, Ксенија. „Норме вербалног комуникацијског понашања у православном социолекту руског и српског језика“, у: А. К. Гадомски, К. Кончаревић (уред.), *Теолингвистика: међународни тематски зборник радова = Теолингвистика: международный тематический сборник статей*, Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2012, 102-115.

22. Кончаревић, Ксенија. „Говор православних клирика и верника у српској и руској језичкој и социокултурној средини (социолингвистичке детерминанте и конфронтациона системско-структурална анализа)“, *Црквене студије,* књ. 9 (2012) 465-493.

23. Кончаревић, Ксенија. „Говор православних клирика и верника у српској језичкој и социокултурној средини (екстралингвистички оквир и системско-структурална анализа)“, Socjolingwistyka, 27 (2013), 55-67.

24. Кончаревић, Ксенија. „О неким аспектима пасторалне комуникације у српској говорној и социокултурној средини“, *Socjolingwistyka*, 28 (2014), 187-202.

25. Кончаревић, Ксенија. *Руски језик у комуникацији и мисији Цркве: функционални стилови, ресурси, жанрови,* Београд: Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања 2014.

26. Кончаревић, Ксенија. „Проповед као жанр сакралне комуникације: лингвистички и лингводидактички аспекти“, [У:] Б. Шијаковић (уред.), *Српска теологија у двадесетом веку: Истраживачки проблеми и резултати*, књ. 15, Београд: Православни богословски факултет 2014, 153-178.

27. Кончаревич, Ксения. „Лингводидактический аспект сопоставительного изучения русской и сербской коммуникативных культур“, [В сб.:] В. Белокапич-Шкунца (ред.), *Русский язык как инославянский. Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении.* Белград: Славистическое общество Сербии, 2014, вып. VI, 17-26.

28. Кончаревић, Ксенија. „Теорија комуникационе културе у лингводидактичкој примени“, *Речи*, књ. VII/ 1 (2015) 35-46.

29. Кончаревић, Ксенија. „Лингводидактички аспект конфронтационог проучавања српске комуникационе културе у инословенској (руској) средини“, у: В. Крајишник (уред.), „Српски као страни језик у теорији и пракси III“. Тематски зборник радова. Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, 2016, 323-332.

30. Кончаревић, Ксенија. „Теоријско-методолошке основе проучавања сакралних комуникационих култура Pax Slavia Orthodoxa (ситуациони модел анализе)“, в: А. К. Гадомский (ред.), *Хрестоматия теолингвистики, т. 2.* Ульяновск: Insyitut Slawistyki Uniwersytetu Opolskiego, Казанский государственных университет, 2019, 285-294.

31. Кончаревић, Ксенија. „Руска и српска комуникациона култура у школској сфери (у световним и црквеним просветним установама)“. У: Разговорни језик и српски књижевни/стандардни језик. *Научни састанак слависта у Вукове дане,* књ. 49/1 (2020), 185-193.

32. Кончаревић, Ксенија. „Русија и Руси у српској мемоаристици 1917-1937.“, *Славистика*, књ. 24/1 (2020), 95-104.

33. Кончаревић, Ксенија. „Комуникационе традиције раног руског монаштва према Кијево-печерском патерику“, *Црквене студије*, бр. 18 (2021), 433-444.

34. Маслова, Алина Ю. «Конвенциональные косвенные директивы в форме вопроса (на материале русского и сербского языков)» [В:] И.А.Стернин Л.Шипелевич (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып 28. Варшава, 2007, 123–131.

35. Пипер, Предраг «Как дела? О контактоустанавливающих диалогах в русском и сербском языках« [В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 22. Воронеж: Истоки, 2006, 3–13.

36. Попович, Л. В. Жесты как невербальные и фразеологизированные диалогемы русских и сербов. [В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19. Воронеж: Востоки, 2004, стр: 39–53.

37. Правда, А. Елена «Некоторые особенности коммуникативного поведения представителей сербскоязычной культуры. « [В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19. Воронеж: Истоки, 2004, 70–90.

38. Правда Е. А., Яурова Т. В. Русские в восприятии сербов (экспериментальное исследование стереотипов восприятия). Коммуникативное поведение славянских народов. Вып. 19. Воронеж: Востоки, 2004, стр. 194–199.

39. Стернин, Иосиф Абрамович. Пипер, Предраг. «О контрастивном изучении коммуникативного поведения близкородственных народов (русская и сербская коммуникативны культуры)»[В:] И. А. Стернин. П. Пипер (ред.) Коммуникативное поведение словянских народов. Вып. 19. Воронеж: Истоки, 2004, 3–10.

Монографије, студије и чланци релевантни за приступ феномену националне језичке личности

1. В. А. Аврорин, *Проблемы изучения функциональной стороны языка (к вопросу о предмете социолингвистики)*. – Ленинград: „Наука”, 1975.

2. Аранитовић, Добрило. *Феноменологија руске душе. О карактеру и менталитету Руса.* Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008.

3. Milica Bakić-Hajden, *Šta je to tako vizantijsko na Balkanu?* / prevela Vesna Bogojević. – Balkan kao metafora: između globalizacije i fragmentacije / priredili Dušan I. Bjelić i Obrad Savić. – Beograd: Beogradski krug, 2003, 78-97.

4. Dušan Bandić, *Narodno pravoslavlje* / prir. Lidija Radulović. – Beograd: XX vek, 2010.

5. Берђајев, Николај. Душа Русије. У: *О карактеру и менталитету Руса.* Прев. Небојша Ковачевић. Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008, 5-22.

6. Berđajev, Nikolaj. *Ruska ideja. Osnovni problemi ruske misli XIX i početkom XX veka*. Prev. Marija i Branislav Marković. Beograd: Prosveta, 1987.

7. Nikola Božilović, *Kultura i identitet na Balkanu*. – Niš: Filozofski fakultet – Centar za sociološka istraživanja, 2007.

8. В. Д. Бондалетов, *Социальная лингвистика*. – Москва: „Просвещение”, 1987.

9. Брјушинкин, Владимир. Феноменологија руске душе. У: *О карактеру и менталитету Руса.*

Прев. Добрило Аранитовић. Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008, 186-202.

10. И. В. Бугаева, *Язык православной сферы: современное состояние, тенденции развития.* Автореф. дисс. ... д-ра фил. наук. Москва: Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина, 2010.

11. Ranko Bugarski, *Jezik u društvu*.– Beograd: Čigoja – XX vek, 1996 (Sabrana dela, knj. 4).

12. Ranko Bugarski, *Lica jezika: sociolingvističke teme*. – Beograd: XX vek, 2001.

13. Ranko Bugarski, *Jezik i kultura*. – Beograd: XX vek, 2005.

14. Ranko Bugarski, *Jezik i identitet*. – Beograd: XX vek, 2010.

15. Вишеславцев, Борис. О руском националном карактеру. У: *О карактеру и менталитету Руса.* Прев. Добрило Аранитовић. Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008, 29-43.

16. Анна Вежбицкая, *Понимание культур через посредство ключевых слов.* I Введение. // Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков / перевод с англ. А. Д. Шмелева. Под ред. Т. В. Булычиной. – М.: Языки русской культуры, 1999, 263-305. <http://philologos.narod.ru/ling/wierr2.htm>

17. Владимир В. Воробьев, *Лингвокультурология*. – Москва. – Российский университет дружбы народов, 2008.

18. Гачев, Георгиј. Менталитет или национални Космопсихологос. У: *О карактеру и менталитету Руса.* Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008, 325-330. Штампано.

19. Владимир Дворниковић, *Душа Балкана*. – Књига о Балкану II. – Београд: Балкански институт,1937.

20. Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. – Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010.

21. Љубомир Жиропађа, *Појединац и друштвени контекст*. – Београд: Чигоја, 2005.

22. Павле Ивић, *Српски народ и његов језик* / прир. Милорад Радовановић. – Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића 2001 (Целокупна дела, књ. V).

23. Jasna Janićijević, *Komunikacija i kultura: sa uvodom u semiotička istraživanja*. – Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2000.

24. Владета Јеротић, *Србија и Срби између изазова и одговора*. – Београд: Ars Libri – Бања Лука: Бесједа, 2001.

25. Елена В. Ерофеева, *Языковая ситуация современного города и методы ее исследования.* – Вестник Пермского университета, вып. 5, Пермь, 2009.

26. Dušan Jović, *Književni jezik i urbani idiom*. – Jezik u savremenoj komunikaciji. – Beograd: Centar za marksizam Univerziteta u Beogradu, 1983, 34-52.

27. Dunja Jutronić-Tihomirović, *Jezik grada*. – Jezik grada (tematski blok) / ured., izbor i prevod Dunja Jutronić-Tihomirović. – Argumenti 1-2, Rijeka, 1983, 196-204.

28. Dunja Jutronić-Tihomirović, *Aspekti socijalne ili urbane dijalektologije.* – RFFZd 24 (14), Zadar, 1984, 29-38.

29. Феликс Каниц, *Србија: земља и становништво: од римског доба до краја XIX века* [у две књиге], књ. 2 /превео Глигорије Ерњаковић. – Београд. Logos art, 2007.

30. Кологривов, Иоанн. *Очерки по истории русской святости*. Брюссель: Жизнь с Богом, 1961.

31. В. Г. Костомаров и Н. Д. Бурвикова, *Единицы семиотической системы русского языка как*

предмет описания и усвоения. – Материалы IX конгресса МАПРЯЛ, Братислава, 1999. Доклады и сообщения российских ученых, Москва, 1999.

32. Лоски, Николај. *Карактер руског народа*. Прев. Људмила Јоксимовић. Београд: Zepter Book World, 2001.

33. Валентина А. Маслова, *Лингвокультурология.* – 2-е издание. – Москва: „Академия”, 2004.

34. Нина Б. Мечковская, *Язык и религия*. – Москва: Агенство „ФАИР”, 1998.

35. Нина Б. Мечковская, *Социальная лингвистика: Пособие для студентов гуманитарных вузов и учащихся лицеев.* Изд. второе, исправленное. – Москва: Аспект Пресс, 2000.

36. Миливој Павловић, *Српска вјера – српски закон*. – Зборник за друштвене науке 13-14. – Нови Сад: Матица српска, 1956, 283-288.

37. Мирјана Павловић, *Религијска и етничка припадност*. – Гласник Етнографског института САНУ, књ. XLVI. – Београд, 1997, 101-109.

38. Национални менталитет и историја Русије. *Феноменологија руске душе.* Прев. Добрило Аранитовић. У: *О карактеру и менталитету Руса.* Зборник радова. Прир. Добрило Аранитовић. Београд: Логос, 2008, 255-260.

39. Предраг Пипер, *Асоцијативни речници словенских језика и етнокултурни стереотипи.* – Славистика 7, 2003, 22-32

40. Предраг Пипер, *О урбаној етнолингвистици*. – Етнолингвистичка проучавања српског и других словенских језика: у част академика Светлане Толстој / уред. Предраг Пипер и Љубинко Раденковић. – Београд: САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008, 311-323.

41. Milorad Radovanović, *Sociolingvistika*. – 3. izd. – Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2003.

42. Милован Радовановић, *Косово и Метохија: антропогеографске, историјскогеографске, демографске и геополитичке основе*. – Београд: Службени гласник, 2008.

43. Duško Sekulić, *Etničnost kao društvena konstrukcija* // Migracijske i etničke teme 23 (2007), 4, 347-372.

44. Ю. С. Степанов, *Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования.* – М.: Школа „Языки русской культуры”, 1997, с. 40-76. <http://philologos.narod.ru/concept/stepanov-concept.htm>

45. Владимир Стојанчевић, *Виђени странци о Србији и Србима 19. и почетком 20. века.* – Београд: Институт за политичке студије, 1998.

46. Branimir Stojković, *Identitet i komunikacija*. – Beograd: Fakultet političkih nauka – Čigoja, 2002.

47. Branimir Stojković, *Evropski kulturni identitet*. – 2. izd. – Beograd: Službeni glasnik, 2008.

48. Marija Todorova, *Imaginarni Balkan* / s eng. prevele Dragana Starčević i Aleksandra Bajazetov-Vučen. – Beograd: XX vek, 2006.

49. Владимир Ћоровић, *Историја Срба*. – Београд: Алнари-Акиа М. Принц, 2005.

50. Владимир Ћоровић, *Историјски лексикон* / прир. Драган Лакићевић, предговор Ненад Љубинковић. – Београд: Српска књижевна задруга, 2008.

51. Борис А. Успенски, *Антипонашање у култури Старе Русије* / превела Мирјана Грбић. – Источник: часопис за веру и културу. Година XX, број 77 – 78, Београд: Друштво Источник, 2011, 89-100.

52. Jelena Filipović, *Moć reči: ogledi iz kritičke sociolingvistike*. – Beograd: Zadužbina Andrejević, 2009.

53. Džošua Fišman, *Sociologija jezika* / prevod i predgovor Srđan Janković. – Sarajevo, 1978.

54. Федотов, Г. П. *Святые Древней Руси*. Њ‑Јорк: Русский православный богословский фонд, 1960.

55. Јован Цвијић, *Антропогеографски списи* / уред. Милисав Лутовац и др. – 3. изд.– Београд: САНУ – Завод за уџбенике и наставна средства, 2000 (Сабрана дела, књ. 4, том I).

56. Јован Цвијић, *Психичке особине Јужних Словена*. – Београд: Српска књижевна задруга, 2006.

57. Ivan Cvitković, *Odnos između nacionalnog i konfesionalnog identiteta*. - Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana / prir. Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. – Niš: CBS, JUNIR, PUNTA, 2002, 123-126.

4. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА, ХИПОТЕЗЕ И ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ.

Циљ истраживања јесте идентификовање истоветности, сличности и разлика у структури и функционисању контитуената руске и српске комуникационе културе на основу ситуационе и параметарске анализе и изналажење могућности лингводидактичке примене добијених резултата у сврху превенције интерференције и стимулисања позитивног трансфера (фацилитације) у препаративној, оперативној и евалуационој фази школске и универзитетске наставе руског језика у српској говорној и социокултурној средини.

Хипотезе од којих се полази у дисертацији су следеће:

1. Српска комуникациона култура, која до сада углавном није била предмет истраживања, може се, по методологији разрађеној у руској средини (превасходно по моделу ситуационе и параметарске анализе) описати целовито, комплексно, у виду система сачињеног од базичних конституената (норме, традиције, средства вербалног и невербалног комуникационог понашања, социјални симболизам), који поседује свој социолингвистички и етнопсихолошки оквир (предикција система).

2. Руска и српска комуникациона култура као два целовита система могу се описати билатерално на основу ситуационе и параметарске конфронтационе анализе њихових конституената (норме, традиције, средства вербалног и невербалног комуникационог понашања, социјални симболизам), са узимањем у обзир предиктора датих система.

3. Билатерално конфронтирање руске и српске комуникационе културе омогућиће сагледавање истоветности, сличности и разлика двеју комуникационих култура, а типологија односа укључиће:

А. *непостојање националних специфичности* – идентичност конфронтираних појава и елемената двеју комуникационих култура, и

Б. *постојање националних специфичности* – а) неподударање норми, средстава, традиција унутар конфронтираних комуникационих култура; б) ендемичност комуникационих обележја унутар једне од конфронтираних комуникационих култура; в) комуникациону лакунозност.

4. По правилу, лингводидактичком релевантношћу одликују се разлике које могу постати узрок међукултурне интерференције (неподударање норми, средстава, традиција унутар конфронтираних комуникационих култура), или изазивати чуђење, недоумицу, неадекватну интерпретацију, па чак и комуникациони шок (ендемичност, лакунозност). Оне треба да се обавезно експлицирају у наставном процесу и у уџбенику као моделу тога процеса. Сличности између појава и елемената двеју комуникационих култура методички су релевантне једино уколико стимулишу позитиван трансфер комуникационих радњи и правила из матерње у културу језика који је предмет овладавања, и у том случају такође изискују експликацију.

5. ПЛАН РАДА И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА.

У уводу овог дисертационог истраживања биће предочени теоријско-методолошки основи проучавања руске и српске комуникационе културе (историјат питања; кључни термини; методолошке парадигме које се користе у истраживањима националних комуникационих култура).

Прво поглавље „Предикција руске и српске националне комуникационе културе“ било би фокусирано на идентификовање, систематизацију и сучељавање социолингвистичких, етнопсихолошких, карактеролошких одлика руске и српске национално-језичке личности, које ће условити доминацију одређених комуникационих стратегија, комуникационих идеала, комуникационих тема и табуа у свакој етносоциокултурној заједници понаособ.

Наредна два поглавља заузела би средишње место у раду, будући да се у њима сагледавају, са теоријског и емпиријског аспекта, одлике руске и српске комуникационе културе.

Друго поглавље предочило би конфронтациону анализу двају система (комуникационе норме и традиције, вербална и невербална средства комуникације) по ситуационом моделу. Ситуациони модел подразумева опис комуникационог понашања у оквирима комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација (поздрав, извињење, изражавање захвалности, ступање у контакт, излажење из комуникације, општење у гостима, општење у колективу, општење са децом, национални невербални систем итд.). Овај модел базира се на емпиријском материјалу.

У ситуационом моделу раздвојено се разматрају и описују вербално и невербално комуникационо понашање. Инвентар комуникационих сфера и стандардних комуникационих ситуација које су предмет опсервирања доста је широк, при чему се опсег и дубина анализе одређују на основу одлика комуникационе компетенције одређеног нивоа. Ситуациони модел непосредно се базира на пракси интеркултурних контакта, при чему укључује и оне тематске сфере и комуникационе ситуације у којима при контактима носилаца разних језика и култура долази до реалних тешкоћа изазване разликама у нормама, традицијама и средствима матерње и стране комуникационе културе.

Треће поглавље садржало би параметарски модел дескрипције и анализе конституената руске и српске комуникационе културе. Базирало би се на формализованом системском опису комуникационог понашања на бази одређеног броја унапред издвојених чинилаца. По параметарској схеми описаће се комуникационо понашање двеју етносоциокултурних заједница којима ћемо се бавити – руске и српске. У средишту анализе налазиће се комуникациона својства издвојена на емпиријској основи, добијена из фактографског материјала, која се затим систематизују, генерализују и обједињавају у параметре, а параметри у факторе. Тако ћемо добити два уопштена модела (параметарска прегледа) комуникационог понашања припадника руског и српског народа, који пружа могућност стицања релативно целовите представе о националној комуникационој култури која се затим једноставно упоређује са одликама друге културе. У оквиру овог модела вербална и невербална средства комуникације посматрају се интегрално, у оквирима предвиђених параметара, с обзиром на њихову заједичку функцију и узајамно допуњавање при реализовању сваког конкретног параметра. Рецимо, у оквиру фактора „контактности“ посматрају се параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор, слободе ступања у контакт, контактирања погледом, допустивности дуготрајних пауза у општењу, саодноса између формалног и неформалног општења, од којих се сваки може реализовати у више варијетета – конкретних одлика комуникације (рецимо, параметри комуникабилности, емоционалности, комуникацијског демократизма, доминантности, слободе укључивања у разговор варирају од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе израженості до њиховог одсуства;

контакт погледом ноже бити обавезан, пожељан, факултативан или непожељан; однос формалног и неформалног општења исказује се као приоритетност једног или другог). Или: фактор „тематска усмереност општења“ реализује се у следећим параметрима: допустивост отворености и емоционалности у разговору, опсег разматраних информација, интимност информација за које се показује интересовање, интимност информација које се пружају саговорнику, инсистирање на добијању информације, исказивање властитог вредносног суда, дискусиони карактер општења, усредсређеност на решавање проблема у случају размимоилажења у мишљењима, присуство хумора у комуникацији, присуство комплимената у комуникацији, степен табуизираности комуникације, са амплитудом од веома високе, преко високе, приметне, слабе, веома слабе израженості ових параметара до њиховог одсуства. Невербална средства издвајају се у само оквирима фактора као што су активност невербалног понашања, интензитет гестикулације, амплитуда гестикулације и сл.

Четврто поглавље бавило би се применом аспекатског модела на руске и српске анализу комуникационе културе у школској и академској сфери, што подразумева опис комуникационог понашања у оквирима унапред задатих аспеката који ће бити предмет опсервирања – продуктивног, рецептивног, нормативног и реактивног, на нивоу вербалног и невербалног понашања. Овај модел анализе даје представу о основним параметрима менталитета и комуникационог понашања одређене узрасне или социјалне групе. Продуктивни аспект оријентисан је на анализу говорних средстава којима се остварује монолошко и дијалошко изражавање, при чему се узимају у обзир фактор адресата, садржајно-тематски оквир комуникације, комуникативно-стратегијски, прагматички и дискурсивни фактори општења, као и фактори невербалне комуникације. Реактивни аспект укључује анализу реакције на позитивне и негативне комуникационе чинове саговорника, као и на одређену тему општења. Нормативни аспект подразумева однос према нормама говора и комуникационог понашања уопште (нормативност, етикецијска правилност).

Пето поглавље било би усмерено ка лингводидактичким аспектима руске комуникационе културе у српској говорној и социокултурној средини (селекција, презентација и активизација чињеница комуникационе културе у препаративној, оперативној и евалуационој етапи наставе руског језика у српској говорној и социокултурној средини).

У закључку би се сумирали резултати свих димензија конфронтационог истраживања руске и српске комуникацијске културе.

Додатак би садржао коришћене анкете и тестове, као и репрезентаитвне примере из анализираног корпуса: 1. инструментално-практичне прагматичне и пројективне текстове, 2. дијалоге – (а) сижејне, који имитирају реално комуникационо понашање носилаца руског и српског језика и садрже релевантне информације имплицитно, и (б) дијалоге типа нарације и дијалоге-коментаре, који експлицирају податке о националном комуникационом понашању, 3. комуникационо-ситуациона вежбања и 4. коментаре уз материјале текстотеке као саставни део апаратуре оријентације уџбеника.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је **мср Кристина Микавица** подобан кандидат за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области русистике

(лингвокултурологије и руске културне историје) **– филолошке науке**.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је **проф. др Ксенија Кончаревић** подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата и предложене теме докторске дисертације под насловом **Руска и српска комуникациона култура (конфронтациона анализа и могућности лингводидактичке примене),** а да се за ментора именује др Ксенија Кончаревић, редовни професор на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Рајна Драгићевић, редовни професор,
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Српски језик

Др Радослава, Трнавац, ванредни професор,
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик

Др Биљана Марић, ванредни професор,
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик

Др Маријана Папрић, доцент,
Учитељски факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Руски језик и култура